

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)

18 octombrie 2018*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Mediu – Directiva 92/43/CEE – Conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică – Articolul 4 alineatul (1) – Anexele II și III – Desemnarea ariilor speciale de conservare (ASC) – Marsuinul”

În cauza C-669/16,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 23 decembrie 2016,

Comisia Europeană, reprezentată de J. Norris-Usher și de C. Hermes, în calitate de agenți,

reclamantă,

împotriva

Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat de G. Brown, în calitate de agent, asistată de R. Palmer și de M. Armitage, barristers,

pârât,

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnul E. Regan, președintele Camerei a cincea, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a șasea, domnii C. G. Fernlund și S. Rodin (raportor), judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin cererea sa introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că, întrucât nu a desemnat situri pentru protecția marsuinului (*Phocoena phocoena*), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 4 alineatul (1) și al anexelor II

* Limba de procedură: engleza.

și III la Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO 1992, L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109, denumită în continuare „Directiva habitate”) și că, prin corelație, întrucât nu a contribuit la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000 proporțional cu gradul de reprezentare a habitatelor acestei specii pe teritoriul său, Regatul Unit nu și-a îndeplinit nici obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 alineatul (2) din această directivă.

Cadrul juridic

2 Obiectul Directivei habitate, conform articolului 2 alineatul (1) din aceasta, este să contribuie la menținerea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică de pe teritoriul statelor membre în care se aplică tratatul.

3 Articolul 1 din directiva menționată, care definește principalele noțiuni utilizate în aceasta, prevede:

„În sensul prezentei directive:

[...]

- (g) *specii de importanță comunitară* înseamnă speciile care, pe teritoriul prevăzut la articolul 2, sunt:
- (i) amenințate cu dispariția, cu excepția acelor specii a căror arie de extindere naturală este doar marginală în cadrul respectivului teritoriu și care nu sunt în pericol sau vulnerabile în regiunea paleartică occidentală;
 - (ii) vulnerabile, adică specii care vor trece, foarte probabil, într-un viitor apropiat, în categoria speciilor amenințate dacă factorii care le amenință continuă să acționeze;
 - (iii) rare, adică au populații mici care nu sunt deocamdată amenințate sau vulnerabile, dar riscă să ajungă în această situație. Speciile respective trăiesc pe arii geografice reduse sau sunt răspândite în număr mic pe suprafețe întinse
- sau
- (iv) endemice și au nevoie de o atenție deosebită prin natura specială a habitatului lor și/sau prin impactul potențial al exploatării lor asupra habitatului propriu și/sau prin impactul potențial al exploatării lor asupra stadiului de conservare a speciei.

Aceste specii sunt sau ar putea fi enumerate în anexa II și/sau în anexele IV sau V;

[...]

- (j) *sit* înseamnă o arie geografică definită, cu suprafață bine delimitată;
- (k) *sit de importanță comunitară* înseamnă un sit care, în cadrul regiunii sau regiunilor biogeografice cărora le aparține, contribuie în mod semnificativ la menținerea sau readucerea unui habitat din anexa I sau a unei specii din anexa II la un stadiu corespunzător de conservare și, în același timp, la coerența sistemului Natura 2000 menționat la articolul 3, precum și/sau la menținerea diversității biologice a regiunii sau regiunilor biogeografice respective.

Pentru speciile de faună cu arii mari de extindere, siturile de importanță comunitară corespund acelor teritorii din aria de extindere a respectivelor specii care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea lor;

- (l) *arie specială de conservare* înseamnă un sit de importanță comunitară desemnat de către un stat membru prin acte administrative sau clauze contractuale, în care se aplică măsurile de conservare necesare pentru menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și/sau a populațiilor din speciile pentru care a fost desemnat respectivul sit;

[...]"

- 4 Articolul 3 alineatele (1) și (2) din directiva menționată prevede:

„(1) Se instituie o rețea ecologică europeană coerentă, care să reunească ariile speciale de conservare, cu denumirea de Natura 2000. Compusă din situri care adăpostesc tipurile de habitate naturale enumerate în anexa I și habitatele speciilor enumerate în anexa II, această rețea permite menținerea sau, după caz, readucerea la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală a tipurilor de habitate naturale și a habitatelor speciilor respective.

Sistemul Natura 2000 va include arii speciale de protejare clasificate de statele membre în temeiul Directivei 79/409/CEE [a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice (JO 1979, L 103, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 77)].

(2) Fiecare stat membru contribuie la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000 proporțional cu gradul de reprezentare a tipurilor de habitate naturale sau a habitatelor speciilor prevăzute la alineatul (1) pe teritoriul său. În acest sens, fiecare stat membru desemnează anumite situri, în conformitate cu articolul 4, ca arii speciale de conservare, ținând seama de obiectivele stabilite la alineatul (1).”

- 5 Procedura de desemnare a ariilor speciale de conservare (denumite în continuare „ASC”) este stabilită la articolul 4 din Directiva habitate și se desfășoară în patru etape.
- 6 În ceea ce privește, în primul rând, identificarea siturilor și notificarea lor către Comisie, articolul 4 alineatul (1) din această directivă prevede:

„Pe baza criteriilor stabilite în anexa III (Etapa 1) și a informațiilor științifice pertinente, fiecare stat membru propune o listă de situri de pe teritoriul său, indicând, pentru fiecare dintre ele, tipurile de habitate naturale din anexa I și speciile indigene din anexa II adăpostite de respectivul sit. Pentru speciile de faună cu arii mari de extindere, siturile corespund acelor teritorii din aria de extindere a respectivelor specii care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea lor. Pentru speciile acvatice cu arii mari de extindere, siturile sunt propuse doar dacă se poate delimita clar teritoriul care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea respectivelor specii. După caz, statul membru propune adaptarea listei în funcție de rezultatele controlului prevăzut la articolul 11.

Lista este transmisă Comisiei în termen de trei ani de la notificarea prezentei directive, însoțită de informații despre fiecare sit. Informațiile respective trebuie să includă harta sitului, numele și localizarea acestuia, întinderea și datele rezultate din aplicarea criteriilor enumerate în anexa III (Etapa 1), înscrise într-un formular pe care Comisia urmează să-l stabilească în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 21.”

- 7 Atunci când statul membru în cauză a transmis lista siturilor care indică tipurile de habitate naturale din anexa I și speciile indigene din anexa II pe care le adăpostesc, potrivit articolului 4 alineatul (2) primul și al doilea paragraf din directiva menționată, Comisia stabilește, în al doilea rând, pornind de la această listă și de comun acord cu statul membru în cauză, un proiect de listă a siturilor de importanță comunitară (denumite în continuare „SIC”). În al treilea rând, în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) al treilea paragraf și alineatul (3) din aceeași directivă, Comisia adoptă, în

conformitate cu procedura prevăzută la articolul 21 din aceasta, lista siturilor selectate ca SIC. În al patrulea rând, din articolul 4 alineatul (4) din Directiva habitate rezultă că, după adoptarea unui SIC în conformitate cu această procedură, statul membru respectiv îl desemnează ca ASC.

- 8 Anexa II la Directiva habitate, care enumeră speciile de animale și plante de importanță comunitară a căror conservare necesită desemnarea unor ASC, se referă printre altele, la litera (a), intitulată „Animale”, la „Vertebrate”, printre care figurează, în lista speciilor de „Cetacee”, marsuinul.
- 9 Anexa III la această directivă este intitulată „Criterii de selecție a siturilor eligibile pentru identificare ca [SIC] și pentru desemnare ca [ASC]”. Sub titlul „Etapă 1: Evaluarea la nivel național a siturilor relativ importante pentru fiecare habitat natural din anexa I și fiecare specie din anexa II (inclusiv tipurile de habitate naturale prioritare și speciile prioritare)”, figurează un punct B, care enumeră „Criteriile de evaluare a siturilor pentru o anumită specie din anexa II” după cum urmează:
 - „(a) Raportul dintre dimensiunea și densitatea populației din respectiva specie prezentă în sit și ale populației prezente pe teritoriul național.
 - (b) Gradul de conservare a caracteristicilor habitatului relevante pentru specia respectivă și posibilitățile de regenerare.
 - (c) Gradul de izolare a populației prezente în sit față de aria de extindere naturală a speciei.
 - (d) Evaluarea globală a importanței sitului pentru conservarea speciei respective.”
- 10 Această parte a anexei III la directiva menționată cuprinde de asemenea un punct C care precizează că, pe baza criteriilor enumerate la punctul B, „statele membre clasifică siturile și le înscriu pe o listă de situri eligibile pentru identificare ca situri de importanță comunitară, în funcție de valoarea pe care o prezintă pentru conservarea fiecărui tip de habitat natural din anexa I sau a fiecărei specii din anexa II”.

Procedura precontencioasă

- 11 În cursul anului 2012, Comisia a fost sesizată cu o plângere din partea organizației neguvernamentale World Wildlife Fund UK privind în special lipsa desemnării de către Regatul Unit a unor ASC pentru marsuin.
- 12 În susținerea acestei plângeri, World Wildlife Fund UK a anexat un raport intitulat „Protecția marsuinului în mările britanice”, redactat de doi experți în specia respectivă, domnii Peter Evans și Sian Prior (denumit în continuare „Raportul Evans și Prior”). Acest raport identifica șase situri pentru care se impunea, pe baza datelor științifice disponibile, desemnarea ca ASC pentru această specie. Era vorba despre siturile denumite „Western Scotland and Inner Hebrides”, „North & West Anglesey”, „South-west Llyn”, „South Cardigan Bay”, „Pembrokeshire Marine/Sir Benfro Forol” și, respectiv, „Outer Bristol Channel”. Potrivit raportului menționat, alte cinci situri erau, în plus, eligibile pentru a face parte din rețeaua care reunește ASC, și anume siturile denumite „Northern Isles”, „Moray Firth”, care se află în East Grampian, „Eastern England”, „Dogger Bank” și „Skerries and Causeway”, situat în Irlanda de Nord. Raportul Evans și Prior cuprindea proiecte de formulare standard de comunicare a datelor pentru fiecare dintre siturile astfel identificate.
- 13 În luna septembrie a anului 2012, Regatul Unit a constatat că marsuinul era prezent în 34 de situri Natura 2000 pe care le propusese în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva habitate, însă nu a atribuit acestei specii decât mențiunea „D” pentru criteriul populației, ceea ce înseamnă că, dintre cele 34 de situri propuse, 33 nu puteau fi luate în considerare pentru specia menționată în temeiul

articolului 4 alineatul (2) din această directivă, în vederea constituirii unor SIC și, ulterior, a unor ASC. Un singur sit din Regatul Unit a fost identificat ca îndeplinind criteriul populației „C”, și anume situl UK0030383 „Skerries and Causeway”.

- 14 La 25 octombrie 2012, Comisia a adresat în mod oficial întrebări guvernului Regatului Unit în cadrul mecanismului EU Pilot.
- 15 Regatul Unit a răspuns în mod oficial la aceste întrebări, în cadrul aceluiași mecanism, la 17 decembrie 2012.
- 16 Întrucât a considerat că propunerea unui singur sit pentru specia în cauză era nesatisfăcătoare, în special având în vedere Raportul Evans și Prior, Comisia a adresat Regatului Unit, la 21 iunie 2013, o scrisoare de punere în întârziere în care îi reproșa neîndeplinirea obligației de a propune situri pentru marsuin, în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) și cu articolul 4 alineatul (1) din Directiva habitate.
- 17 Regatul Unit, prin scrisoarea din 19 august 2013, a răspuns la scrisoarea de punere în întârziere contestând în esență faptul că Raportul Evans și Prior furniza elemente de probă suficiente pentru a demonstra că existau alte situri care meritau să fie propuse pe baza informațiilor științifice relevante existente. Regatul Unit arata însă că își continua investigațiile cu privire la acest aspect în vederea propunerii altor situri pentru marsuin, în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva habitate.
- 18 Întrucât niciun alt sit nu a fost propus în acest temei, Comisia a adresat, la 17 octombrie 2014, un aviz motivat Regatului Unit, în temeiul articolului 258 primul paragraf TFUE, prin care îi imputa neîndeplinirea obligației de a propune, în conformitate cu cerințele articolului 3 alineatul (2) și ale articolului 4 alineatul (1) din această directivă, un număr suficient de situri pentru marsuin.
- 19 În acest aviz motivat, Comisia a amintit, pe de o parte, că, la data trimiterii acestuia, singurul sit propus în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva habitate era situl „Skerries and Causeway” și, pe de altă parte, că elementele de probă prezentate în proiectele de formulare standard de comunicare a datelor, astfel cum sunt integrate în Raportul Evans și Prior, constituiau „cele mai bune elemente de probă disponibile” în vederea desemnării siturilor care trebuie propuse în temeiul acestei dispoziții. Comisia a arătat, în plus, că se temea că neîndeplinirea acestei obligații și, prin urmare, lipsa recunoașterii în favoarea acestor situri a protecției pe care le-ar conferi-o articolul 6 din această directivă ar implica în mod concret, printre altele, că cererile referitoare la parcuri eoliene marine ar putea fi examinate fără a avea în vedere impactul acestor cereri asupra populațiilor de marsuini.
- 20 Termenul pentru a se conforma avizului motivat a fost stabilit la 16 decembrie 2014.
- 21 În răspunsul său din 16 decembrie 2014, Regatul Unit a prezentat măsurile care au fost luate pentru a identifica și a propune situri pentru marsuin, precum și un calendar indicativ pentru finalizarea măsurilor necesare în acest sens, inclusiv organizarea unei consultări publice.
- 22 La 29 ianuarie 2015, a avut loc o reuniune la Bruxelles (Belgia) între funcționari ai Comisiei și ai Regatului Unit, cu scopul de a examina în mod mai aprofundat măsurile luate de Regatul Unit pentru a da curs avizului motivat. Cu această ocazie, acest stat membru a prezentat o hartă a ariilor selectate în vederea unei potențiale consultări publice.
- 23 Prin e-mailul din 28 mai 2015, Regatul Unit a transmis Comisiei o copie a avizului inițial al organismului său consultativ de drept public, precum și un document explicativ care descrie modul în care criteriile prevăzute în Directiva habitate erau aplicate în analiza inițială. Aceste documente stabileau opt arii selectate în vederea unei potențiale consultări publice, care erau repartizate în trei „unități de gestionare” pentru a obține o „rețea reprezentativă de situri”.

- 24 După ce a transmis Comisiei, la 3 decembrie 2015, o versiune actualizată a calendarului care prevedea o întârziere suplimentară de cel puțin opt luni, la 19 ianuarie 2016, Regatul Unit a informat Comisia că s-a lansat o consultare publică referitoare la stabilirea siturilor care s-ar putea propune pentru marsuin în privința a cinci situri propuse în Anglia, în Țara Galilor și în Irlanda de Nord.
- 25 La 23 martie 2016, s-a lansat o consultare publică separată pentru un sit în Scoția.
- 26 La 22 septembrie 2016, Regatul Unit a propus în mod oficial ca aria denumită „Inner Hebrides and Minches”, situată în apele scoțiene, să fie considerată ASC pentru marsuin în Scoția de Vest.
- 27 Întrucât a considerat că Regatul Unit nu a luat astfel măsurile necesare pentru a se conforma obligațiilor care îi revineau în temeiul articolului 3 alineatul (2) și al articolului 4 alineatul (1) din Directiva habitate, Comisia a introdus, la 23 decembrie 2016, prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Cu privire la admisibilitatea acțiunii

- 28 Printr-un înscris separat din 14 martie 2017, Regatul Unit a ridicat o excepție de inadmisibilitate a prezentei acțiuni, în temeiul articolului 151 din Regulamentul de procedură al Curții.
- 29 Prin decizia din 26 septembrie 2017, excepția de inadmisibilitate a fost unită cu fondul și Regatul Unit a fost invitat să depună un memoriu în apărare.

Argumentația părților

- 30 Regatul Unit susține în esență că acțiunea este inadmisibilă în măsura în care motivele, astfel cum sunt expuse în cererea introductivă, sunt îndreptate în special împotriva unor măsuri pe care acesta nu le-a adoptat decât după expirarea termenului stabilit pentru a se conforma avizului motivat, și anume în special propunerea formulată de acest stat membru, la 22 septembrie 2016, de creare a unei ASC suplimentare, denumită „Inner Hebrides and Minches”, situată în apele scoțiene.
- 31 În plus, acțiunea ar menționa în mod expres, la punctul 33 din cererea introductivă, caracterul insuficient al „siturilor” propuse pentru marsuini, în timp ce avizul motivat ar fi întemeiat pe faptul că Regatul Unit s-ar fi limitat la a nu propune decât un singur sit destinat să devină o ASC. Or, la punctele 57 și 58 din cererea sa introductivă, Comisia ar reproșa Regatului Unit faptul că desemnarea sitului „Inner Hebrides and Minches” nu i-a permis să se conformeze obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva habitate.
- 32 Potrivit Regatului Unit, pentru a-i imputa faptul că nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul acestei directive prin propunerea sitului „Inner Hebrides and Minches” ca ASC potențială, Comisia ar fi trebuit să introducă o procedură precontencioasă în această privință.
- 33 În consecință, acțiunea ar cuprinde, cu încălcarea principiilor care ar decurge din jurisprudența constantă a Curții în această privință, motive noi față de cele enunțate în avizul motivat, dezvoltate împotriva unor măsuri naționale adoptate ulterior acestuia.
- 34 În aceste împrejurări, pentru a nu aduce atingere garanțiilor esențiale de care statele membre ar beneficia în temeiul articolului 258 alineatul (1) TFUE, prezenta acțiune ar trebui considerată inadmisibilă, fără să fie necesară examinarea pe fond a cauzei.

- 35 Potrivit Comisiei, elementele expuse în cererea sa introductivă sunt în concordanță cu obiecțiile formulate în avizul motivat, în conformitate cu cerințele articolului 258 TFUE și cu principiile stabilite de jurisprudența Curții. Excepția de inadmisibilitate ar trebui, așadar, să fie respinsă.
- 36 Astfel, mai întâi, încălcarea constatată în avizul motivat și cea constatată în cererea introductivă ar privi în esență aceeași neîndeplinire a obligațiilor imputabilă Regatului Unit, și anume faptul de a nu fi propus un număr suficient de situri pentru marsuin în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva habitate și, prin corelație, neîndeplinirea obligației de a contribui la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000. Diferitele situri menționate în cererea sa introductivă ar fi mai curând menționate în scopul de a demonstra că Regatul Unit persistă în neîndeplinirea obligației de a propune un număr suficient de situri. Acesta ar fi contextul în care ar trebui interpretat ansamblul cererii introductive, inclusiv punctul 33 din aceasta.
- 37 Comisia susține apoi că reiese în mod clar din cererea introductivă că referirile la faptele și la împrejurările survenite după 16 decembrie 2014 nu urmăresc decât să ofere Curții un context factual complet și să precizeze, „pentru motive de exhaustivitate”, că, în opinia Comisiei, încălcarea subzista la data cererii introductive.
- 38 În sfârșit, chiar în cazul în care Curtea ar considera că întinderea cererii introductive o depășește pe cea a obiecțiilor formulate în avizul motivat pentru motivul că se face referire în acesta la fapte și la împrejurări survenite după 16 decembrie 2014, această împrejurare nu ar conduce, în orice caz, la concluzia că acțiunea este inadmisibilă în ansamblu.

Aprecierea Curții

- 39 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, obiectul unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor introduse în temeiul articolului 258 TFUE este stabilit prin avizul motivat al Comisiei, astfel încât acțiunea trebuie să se întemeieze pe aceleași motive și argumente ca și acest aviz (Hotărârea din 8 iulie 2010, Comisia/Portugalia, C-171/08, EU:C:2010:412, punctul 25, și Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 37).
- 40 Din jurisprudența Curții rezultă de asemenea că existența unei neîndepliniri a obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația din statul membru astfel cum se prezenta aceasta la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, schimbările intervenite ulterior neputând fi luate în considerare de către Curte (Hotărârea din 4 septembrie 2014, Comisia/Grecia, C-351/13, nepublicată, EU:C:2014:2150, punctul 20, și Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 40).
- 41 În speță, trebuie să se constate că atât în avizul motivat, cât și în cererea introductivă, Comisia impută Regatului Unit faptul că nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 alineatul (2) și al articolului 4 alineatul (1) din Directiva habitate, întrucât nu a desemnat situri pentru protecția speciei marsuinului și, în consecință, nu a contribuit la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000.
- 42 În această privință, în primul rând, întrucât se menționează în cererea introductivă „siturile” propuse pentru marsuin, trebuie remarcat că această referire la plural nu face în esență decât să reflecte modul de redactare a dispozițiilor respective ale Directivei habitate.
- 43 În al doilea rând, deși este adevărat, astfel cum subliniază de asemenea Regatul Unit, că, în avizul motivat, nu era vorba decât despre situl „Skerries and Causeway”, singurul sit propus înainte de expirarea termenului stabilit în avizul motivat, în timp ce, la punctele 57 și 58 din cererea introductivă, Comisia se pronunță cu privire la propunerea sitului „Inner Hebrides and Minches”, survenită, în plus, după expirarea termenului menționat, dintr-o interpretare în contextul lor a pasajelor menționate din cererea introductivă rezultă că referirea la acest din urmă sit nu a fost făcută

de Comisie decât pentru motive de exhaustivitate și cu titlu suplimentar, fără să fi extins astfel obiectul litigiului, așa cum este definit, în mod concordant, în concluziile avizului motivat și ale cererii introductive.

- 44 În orice caz, în temeiul jurisprudenței amintite la punctul 40 din prezenta hotărâre, această a doua propunere de sit nu va fi luată în considerare în cadrul aprecierii de către Curte a pretensei neîndepliniri a obligațiilor din speță (a se vedea prin analogie Hotărârea din 10 noiembrie 2016, Comisia/Grecia, C-504/14, EU:C:2016:847, punctul 69).
- 45 Rezultă că acțiunea este admisibilă.

Cu privire la fond

Argumentația părților

- 46 Comisia susține că Regatul Unit nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 alineatul (2) și al articolului 4 alineatul (1), precum și al anexelor II și III la Directiva habitate, în măsura în care aceste obligații se referă la protecția marsuinului.
- 47 În conformitate cu aceste dispoziții, statele membre al căror teritoriu ar cuprinde situri care adăpostesc marsuinul ar fi fost obligate să transmită Comisiei, cel târziu la 10 iunie 1995, o listă de situri propuse pentru protecția speciei. Având în vedere complexitatea punerii în aplicare a sistemului Natura 2000 în mediul marin, constituit din diferite ASC, Comisia nu ar fi formulat, încă de la început, acțiuni împotriva statelor membre care nu au respectat acest termen. Cu toate acestea, Comunicarea [COM(2006) 216] a Comisiei din 22 mai 2006, intitulată „Stoparea pierderii biodiversității până în 2010 și ulterior: susținerea serviciilor ecosistemice pentru bunăstarea oamenilor”, ar fi prevăzut că sistemul Natura 2000 în mediul marin trebuia instituit până în anul 2012 cel târziu, iar toate statele membre care adăpostesc marsuini în regiunea atlantică, cu excepția Regatului Unit, au putut identifica situri în apele lor marine în acest termen.
- 48 Or, la data de 16 decembrie 2014, Regatul Unit nu ar fi propus decât un singur sit pentru marsuin, și anume situl „Skerries and Causeway”, ceea ce ar fi insuficient pentru a garanta respectarea obligației de a stabili o listă exhaustivă de situri, astfel cum este prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din Directiva habitate. În măsura în care nerespectarea acestei obligații ar fi împiedicat astfel crearea sistemului Natura 2000, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din această directivă, Regatul Unit nu și-ar fi îndeplinit nici această din urmă obligație.
- 49 Potrivit Comisiei, caracterul insuficient al unei liste care nu propune decât un singur sit reiese, în primul rând, din faptul că, potrivit informațiilor de care aceasta dispune în temeiul rapoartelor prevăzute la articolul 17 din Directiva habitate, 56 % din aria de extindere a speciei respective în regiunea atlantică se situează în apele marine ale Regatului Unit, în timp ce situl propus de acest stat membru acoperă abia 0,1 % din această arie.
- 50 În al doilea rând, Raportul Evans și Prior ar fi identificat șase situri pentru care informațiile relevante disponibile, la data publicării acestui raport în cursul anului 2012, ar fi trebuit să determine Regatul Unit să le propună ca ASC potențiale și alte cinci situri ca putând fi propuse pentru a fi integrate în rețeaua care reunește ASC.

- 51 În al treilea rând, caracterul insuficient al unei liste care nu conține decât un singur sit pentru marsuin în Regatul Unit ar fi confirmat de alte surse, precum concluziile seminarului biogeografic marin Natura 2000 pentru regiunea atlantică, care a avut loc la Galway (Irlanda) la 24 și 25 martie 2009, precum și avizul inițial al Joint Nature Conservation Committee (Comitetul comun pentru conservarea naturii), care ar identifica opt situri potențiale pentru marsuin în apele marine ale Regatului Unit.
- 52 În al patrulea rând, alte state membre au putut desemna situri pentru marsuin care se află în imediata vecinătate a unui sit identificat în Raportul Evans și Prior ca meritând să fie propus spre desemnare ca ASC, însă Regatul Unit nu l-a propus.
- 53 Comisia respinge argumentația prin care Regatul Unit pune în discuție relevanța și temeinicia informațiilor și ale elementelor de probă pe care se întemeiază aceasta, în special Raportul Evans și Prior. Regatul Unit nu poate invoca nici complexitatea și dificultățile legate de identificarea siturilor marine. Pe de altă parte, în mai multe rânduri, acest stat membru nu ar fi respectat propriile sale calendare previzionale.
- 54 Comisia arată, în plus, că situl suplimentar pe care Regatul Unit l-a desemnat începând de la 16 decembrie 2014, și anume „Inner Hebrides and Minches”, este de asemenea insuficient pentru a asigura respectarea obligațiilor în temeiul Directivei habitate, întrucât suprafața cumulată a acestui sit și a sitului „Skerries and Causeway” acoperă mai puțin de 3 % din aria de extindere estimată a marsuinului în regiunea atlantică a apelor marine ale Regatului Unit.
- 55 În memoriul său în apărare, Regatul Unit subliniază, mai întâi, că identificarea unor ASC potențiale adecvate pentru marsuin este un proces extrem de dificil, în special ca urmare a faptului că Directiva habitate prevede în mod expres că siturile nu trebuie să fie propuse ca ASC decât dacă este vorba despre situri care pot fi „delimita[te] clar”, că caracterul adecvat al unui sit în vederea identificării sale ca ASC potențială trebuie să facă obiectul unei evaluări științifice riguroase și că este imperativ să se evite utilizarea zadarnică a resurselor pentru situri care, în mod evident, nu ar contribui la atingerea obiectivelor Directivei habitate și ale sistemului Natura 2000. Delimitarea unor situri ca ASC potențiale s-ar dovedi deosebit de dificilă în cazul marsuinului, în măsura în care ar fi vorba despre un cetaceu foarte răspândit în mod natural și al cărui comportament de reproducere ar fi relativ puțin cunoscut. Totuși, în ceea ce privește o astfel de delimitare, Regatul Unit a realizat progrese semnificative de la data avizului motivat și, ulterior, de la data introducerii prezentei acțiuni.
- 56 Cu toate acestea, Regatul Unit recunoaște că, la data expirării termenului pentru a se conforma avizului motivat, identificarea și propunerea de către Regatul Unit a unei liste care nu conținea decât un singur sit ca ASC potențială, și anume situl denumit „Skerries and Causeway”, erau insuficiente pentru a asigura respectarea obligațiilor sale care decurg din articolul 4 alineatul (1) din Directiva habitate în ceea ce privește marsuinul. În această măsură, Regatul Unit recunoaște că nu și-a îndeplinit – la acea dată – nici obligația care îi era impusă de articolul 3 alineatul (2) din această directivă de a contribui la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000 proporțional cu gradul de reprezentare a marsuinului pe teritoriul său.
- 57 În schimb, Regatul Unit contestă criticile Comisiei referitoare la abordarea metodologică pe care acesta a utilizat-o pentru identificarea și propunerea de situri. Curtea nu ar trebui însă să se pronunțe cu privire la aceste chestiuni, având în vedere că, astfel cum reiese din cuprinsul punctului precedent, acest stat membru a recunoscut neîndeplinirea obligațiilor, astfel cum îi era reproșată în avizul motivat.

Aprecierea Curții

- 58 Trebuie amintit că articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Directiva habitate prevede instituirea unei rețele ecologice europene coerente care să reunească ASC, denumită „Natura 2000”, care este compusă din situri care adăpostesc tipuri de habitate naturale enumerate în anexa I la această directivă și habitate ale speciilor enumerate în anexa II la aceeași directivă, precum marsuinul, care face obiectul prezentei acțiuni.
- 59 Articolul 3 alineatul (2) din Directiva habitate impune statelor membre să contribuie la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000 proporțional cu gradul de reprezentare a unor asemenea tipuri de habitate naturale și a unor asemenea habitate de specii pe teritoriile lor respective și, în acest sens, să desemneze anumite situri ca ASC, în conformitate cu articolul 4 din directiva menționată și în urma procedurii stabilite de aceasta.
- 60 Procedura de desemnare a siturilor ca ASC, astfel cum este prevăzută la articolul 4 din Directiva habitate, se desfășoară în patru etape, dintre care prima constă, în conformitate cu alineatul (1) al acestui articol, în stabilirea, de către fiecare stat membru, pe baza criteriilor de selecție prevăzute în anexa III la această directivă, a unei liste de situri indicând tipurile de habitate naturale și speciile indigene adăpostite de respectivul sit, vizate în anexa I și, respectiv, în anexa II la aceasta, și în transmiterea acestei liste Comisiei.
- 61 Trebuie arătat că listele de situri propuse astfel de statele membre servesc ulterior, astfel cum reiese din articolul 4 alineatul (2) din Directiva habitate, drept bază pentru stabilirea de către Comisie a unui proiect de listă a SIC.
- 62 În această privință, Curtea a subliniat deja în mai multe rânduri că, pentru stabilirea unui proiect de listă a SIC de natură să determine instituirea unei rețele ecologice europene coerente care să reunească ASC, Comisia trebuie să dispună de un inventar exhaustiv al siturilor care prezintă la nivel național un interes ecologic pertinent având în vedere obiectivul de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică urmărit de Directiva habitate (a se vedea în special Hotărârea din 7 noiembrie 2000, *First Corporate Shipping*, C-371/98, EU:C:2000:600, punctul 22, și Hotărârea din 11 septembrie 2001, *Comisia/Franța*, C-220/99, EU:C:2001:434, punctul 31).
- 63 De altfel, numai în acest fel se poate atinge obiectivul, prevăzut la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Directiva habitate, de menținere sau de readucere la un stadiu corespunzător de conservare a tipurilor de habitate naturale și a habitatelor speciilor respective în aria lor de extindere naturală, care poate fi situată de o parte și de alta a uneia sau a mai multe frontiere interne ale Uniunii Europene. Astfel, din articolul 1 literele (e) și (i) din directiva menționată coroborat cu articolul 2 alineatul (1) din aceasta reiese că stadiul corespunzător de conservare a unui habitat natural sau a unei specii trebuie să fie apreciat în raport cu ansamblul teritoriului european al statelor membre în care se aplică tratatul (Hotărârea din 11 septembrie 2001, *Comisia/Germania*, C-71/99, EU:C:2001:433, punctul 28).
- 64 În speță, este cert că, la expirarea termenului stabilit în avizul motivat, respectiv la 16 decembrie 2014, Regatul Unit nu propusese pe lista sa, pentru a stabili lista siturilor menționată la articolul 4 alineatul (1) din Directiva habitate, decât un singur sit care adăpostește marsuinul, și anume situl „Skerries and Causeway”.
- 65 Or, în memoriul său în apărare, Regatul Unit recunoaște că, la această dată, identificarea și propunerea acestui sit erau insuficiente pentru a asigura respectarea obligației care îi revine, în temeiul articolului 4 alineatul (1), de a stabili lista siturilor care adăpostesc marsuinul și pentru a contribui astfel la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000, în conformitate cu cele prevăzute de articolul 3 alineatul (2) din această directivă.

- 66 Întrucât Comisia a prezentat, în plus, suficiente elemente pentru a stabili insuficiența siturilor care figurează pe lista transmisă de Regatul Unit, este necesar să se constate că, întrucât nu a propus și nu a transmis, în termenul prevăzut, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1), precum și cu anexele II și III la Directiva habitate, o listă care să indice un număr suficient de situri care adăpostesc marsuinul, și întrucât, în această măsură, nu a contribuit, în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) din această directivă, la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000 proporțional cu gradul de reprezentare a habitatelor acestei specii pe teritoriul său, acest stat membru nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul acestor dispoziții.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 67 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Regatului Unit la plata cheltuielilor de judecată, iar Regatul Unit a căzut în pretenții, se impune obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară și hotărăște:

- 1) **Întrucât nu a propus și nu a transmis, în termenul prevăzut, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1), precum și cu anexele II și III la Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, o listă care să indice un număr suficient de situri care adăpostesc marsuinul (*Phocoena phocoena*) și întrucât, în această măsură, nu a contribuit, în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) din această directivă, la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000 proporțional cu gradul de reprezentare a habitatelor acestei specii pe teritoriul său, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul acestor dispoziții.**
- 2) **Obligă Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături